

REPRESIUNE ȘI REZISTENȚĂ
ÎN NORDUL BUCOVINEI:
O MĂRTURIE DE CREDINȚĂ
A ADVENTIȘTILOR DE ZIUA A ȘAPTEA

Ps. Drd. Ionuț Mircea Șerban AVRAM

*Școala Doctorală de Teologie și Studii Religioase,
Facultatea de Teologie Catolică,
Universitatea din București, Romania
avramazs@yahoo.com*

Ps. Dr. Ioan CERNUȘCA

*Director, Centrul Românesc de Cultură, Educație și Spiritualitate
“Luceafărul de dimineață” Cernăuți, Ucraina
ivanchernusca@gmail.com*

**ABSTRACT: Repression and Resistance in Northern Bukovina:
A Testimony of Faith by Seventh-day Adventists.**

The article examines the experience of the Seventh-day Adventist community in Northern Bukovina under Soviet political repression, framing this phenomenon within the dynamics of suffering, spiritual resistance, and faithfulness. Following the region's integration into the USSR, Adventists were subjected to constant surveillance, religious prohibitions, deportations, and pressures related to compulsory military service, especially due to their refusal to work on the Sabbath. In response, they embraced a peaceful form of resistance grounded in prayer, community solidarity, and the preservation of spiritual identity. The study highlights that although numerically small, Adventists became witnesses of a testimony of faith that transcends borders and historical time, transforming suffering into a theological and missiological resource. Thus, repression and resistance are not only historical categories but also theological realities reaffirming freedom of conscience as the foundation of human dignity. The testimony of Bukovinian Adventists stands as a plea for religious freedom and for understanding faith as a form of resistance against totalitarianism.

Keywords: *Northern Bukovina, Seventh-day Adventist Church, Soviet repression, spiritual resistance, religious freedom, Sabbath, conscientious objection, deportations, community solidarity, religious identity, silent martyrdom, collective memory.*

Introducere

Nordul Bucovinei reprezintă un teritoriu de frontieră unde istoria s-a scris adesea în registrul suferinței, al rupturilor identitare și al confruntării cu regimuri politice represive. Aflat între imperii, împărțit de granițe trase te arbitrar și supus politicilor de uniformizare culturală și religioasă, acest spațiu a devenit un loc de probă a credinței pentru comunități religioase minoritare. Printre acestea, Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea s-a distins printr-o mărturie de credință ce a asumat, în mod paradoxal, fragilitatea și forța.¹

Tema represiunii și rezistenței nu este doar o categorie istorică², ci și una teologică. Represiunea marchează încercarea de a suprima libertatea spirituală, iar rezistența se naște din fidelitatea față de Dumnezeu și din solidaritatea comunității credincioșilor. În acest sens, experiența adventiștilor din Nordul Bucovinei devine mai mult decât o pagină de istorie: este o mărturie vie despre forța credinței care transcende granițe politice și vremuri ostile.

Lucrarea de față își propune să analizeze fenomenul represiunii și al rezistenței în Nordul Bucovinei prin prisma experienței adventiste, punând accent pe documente istorice, dar și pe dimensiunea spirituală a mărturiei de credință. Vom urmări atât contextul istoric și politic, cât și dinamica interioară a unei comunități care a refuzat compromisul, rămânând fidelă principiului Sabatului și valorilor evanghelice.

Context istoric și politic, Bucovina între România Mare și URSS

În perioada interbelică, Bucovina de Nord s-a aflat în componența României Mari, context în care această regiune s-a afirmat drept un mozaic etnic și confesional de o complexitate aparte. Conviețuirea românilor, ucrainenilor, germanilor, polonezilor și evreilor a creat un spațiu multicultural, unde

1 Constantin Stan, *Crucea reeducării, o istorie a reeducărilor în temnițele comuniste din România (1948-1964)*, Editura Christiana, București, 2010, pp. 235-288.

2 Martin Sixsmith, *Rusia Un mileniu de istorie*, Editura Humanitas, București, 2016, pp. 187-193.

diversitatea lingvistică, tradițională și religioasă a reprezentat nu doar un element de identitate, ci și o provocare pentru coeziunea socială. În acest cadru plural, minoritățile religioase protestante, între care se regăseau bapțiștii, penticostalii și adventiștii de ziua a șaptea, au avut o prezență numeric redusă, dar un profil distinct prin specificul spiritualității lor, marcat de etica riguroasă, accentul pe libertatea conștiinței și fidelitatea față de principiile biblice.³

Anul 1940 a reprezentat un moment de ruptură istorică majoră, determinat de aplicarea Pactului Ribbentrop-Molotov și de anexarea Bucovinei de Nord de către Uniunea Sovietică. Această schimbare radicală de suveranitate a avut consecințe dramatice asupra populației locale: numeroase comunități au fost supuse deportărilor masive, în timp ce altele au ales drumul refugiului spre teritoriul rămas în granițele României. Procesul a generat traume colective, destrămarea unor familii și pierderi economice și culturale ireparabile.

Reocuparea sovietică din 1944 nu a făcut decât să accentueze aceste tensiuni și să consolideze un regim represiv, fundamentat pe ideologia ateistă și pe controlul strict al vieții religioase. Instituțiile confesionale, atât cele majoritare, cât și cele minoritare, au intrat sub vizorul autorităților sovietice, fiind supuse limitărilor drastice, supravegherii permanente și, adesea, desființării. În mod particular, comunitățile religioase nealinierte, considerate „sectare”, au fost percepute ca elemente subversive, incompatibile cu noua ordine politică. În acest context, adventiștii din Bucovina de Nord s-au confruntat cu presiuni continue asupra practicii lor religioase,⁴ transformând fidelitatea față de Sabat și respingerea compromisului spiritual într-o formă implicită de rezistență.

Politicile sovietice de control asupra religiei

Regimul sovietic, în logica sa ideologică și politică, a implementat un program sistematic de ateizare care a vizat în mod direct toate formele de expresie religioasă. Fundamentată pe materialismul dialectic și pe promovarea unei culturi a „omului nou”, eliberat de „superstițiile religioase”, această

3 Daniel Barbu, *Au cetățenii suflet?*, Editura Vremea, București, 2016, pp. 230-231.

4 Adrian Cioroianu, *A fost odată ca niciodată Partidul Comunist Român 1921-2021*, Editura Polirom, București, 2021, pp. 278-282.

strategie a urmărit nu doar limitarea libertății religioase, ci și eliminarea treptată a oricărei forme de viață spirituală din sfera publică. În acest cadru, Bisericile istorice, ortodoxă, catolică, luterană sau reformată, au fost subordonate statului, obligate să funcționeze într-o relație de colaborare controlată și adesea compromisă, transformându-se, în unele cazuri, în simple instrumente de propagandă sau legitimare a regimului.

Mult mai vulnerabile au fost însă comunitățile religioase minoritare, desemnate generic drept „sectare”. Baptiste, adventiste sau pentecostale, aceste grupări au fost etichetate în documentele oficiale drept „influențe străine”, „elemente subversive” sau „factori de destabilizare socială”. Eticheta de „sectă” nu avea doar un rol teologic depreciativ, ci și unul politic: plasarea acestor comunități în afara „ordinii” presupuse de regim legitima represiunea împotriva lor. Astfel, orice manifestare a credinței era interpretată ca o formă de opoziție față de stat, iar loialitatea religioasă era percepută drept o amenințare directă la adresa uniformizării ideologice.

În acest climat, adventiștii au resimțit o presiune constantă și multifațetată. Pe de o parte, accentul pus pe Sabat contrasta radical cu politica sovietică de muncă obligatorie, în care zilele de repaus religios nu aveau nicio recunoaștere oficială. Refuzul de a lucra în ziua de sâmbătă era privit nu ca o opțiune de conștiință, ci ca o sfidare a autorității statului, atrăgând sancțiuni severe. Pe de altă parte, obiecția de conștiință față de serviciul militar obligatoriu – refuzul de a purta arma și de a participa la activități violente – era calificată drept act de trădare, punându-i pe tinerii adventiști în situația de a alege între fidelitatea față de credință și libertatea personală.

Astfel, în logica represiunii sovietice, simpla practicare a credinței adventiste⁵ se transforma într-un gest implicit de rezistență. Fără a adopta mijloace de opoziție violentă sau politică, această comunitate a afirmat, prin viața sa cotidiană și prin refuzul compromisului, o formă de rezistență spirituală profundă. Rugăciunea, celebrarea Sabatului și menținerea coeziunii comunitare deveneau acte prin care credincioșii nu doar își păstrau identitatea, ci și demascau, prin existența lor, fragilitatea unui regim care se temea de puterea tăcută a credinței.

5 Simion Reli, *Relațiile dintre Biserică și Stat în România veacurilor trecute*, Editura Mitropolitul Silvestru, București, 1938, p. 29.

Represiunea împotriva adventiștilor

Adventiștii din Nordul Bucovinei au fost supuși unei supravegheri permanente și riguroase din partea autorităților sovietice, care îi percepeau drept un element „neconform” în raport cu uniformizarea ideologică impusă de regim. Activitățile religioase, desfășurate până atunci în mod public și legitim, au fost treptat restrânse și, în final, criminalizate. Casele de rugăciune, centre vitale ale vieții spirituale și comunitare – au fost închise, confiscate sau transformate în spații cu destinație profană, măsură ce urmărea să dezintegreze nucleul vizibil al comunității de credință.

În paralel, adunările private, organizate în casele credincioșilor, au fost catalogate drept ilegale și au atras sancțiuni severe⁶. Aceste întâlniri, în mod normal expresii ale solidarității religioase și ale vieții liturgice, au fost reinterpretate de regim ca forme de conspirație împotriva ordinii publice. Prin această strategie, autoritățile urmăreau nu doar limitarea libertății de cult, ci și inducerea unei stări de permanentă nesiguranță, menită să descurajeze coeziunea comunitară.

Predicatorii și liderii spirituali ai comunității au devenit ținte predilecte ale represiunii. Arestarea lor nu urmărea doar eliminarea unor persoane incomode, ci și crearea unui vid de conducere care să destabilizeze rezistența religioasă. În lipsa lor, regimul spera că membrii de rând, lipsiți de îndrumare, vor ceda presiunilor și vor abandona practicile confessionale. Cu toate acestea, experiența arată că arestările au avut adesea efectul contrar: ele au consolidat spiritul de martiraj și au întărit convingerea credincioșilor că fidelitatea față de Dumnezeu presupune asumarea suferinței.

Multe familii adventiste au trăit sub spectrul constant al fricii: perchezițiile nocturne, confiscarea bunurilor, riscul deportării în Siberia sau Kazahstan reprezentau realități cotidiene. Această atmosferă de teroare nu a reușit însă să anuleze dimensiunea spirituală a comunității. Din contră, tocmai în acest climat ostil s-a născut o formă de rezistență tăcută și profundă, în care simpla perseverență în credință devenea un act de mărturie. Astfel, comunitatea adventistă din Nordul Bucovinei a demonstrat că represiunea, în loc să distrugă, poate genera noi resurse de solidaritate și noi moduri de afirmare a identității religioase.

6 Ion Butnaru, *Și acum, încotro?*, Editura Meteor Press, București, 2022, pp. 120-144.

Serviciul militar și problema Sabatului

Unul dintre punctele de maxim conflict dintre statul sovietic și comunitatea adventistă din Nordul Bucovinei a fost reprezentat de problema serviciului militar obligatoriu. Ideologia regimului considera armata nu doar un instrument de apărare, ci și o școală de formare a „omului sovietic”, loial statului și supus fără rezerve comandamentelor politice. În acest context, orice refuz al înrolării era interpretat drept act de nesupunere civică și de trădare, echivalând cu o negare a valorilor fundamentale pe care regimul pretindea că se întemeiază.

Pentru adventiști, însă, problema serviciului militar depășea registrul juridic și civic⁷, fiind înrădăcinată în dimensiunea teologică a fidelității față de Scriptură. Două aspecte esențiale au generat tensiunea: refuzul de a purta arma și refuzul de a lucra în ziua de Sabat. Ambele decurgeau din convingerea că viața aparține lui Dumnezeu și nu poate fi suprimată prin actul violenței, respectiv din porunca biblică a sfințirii zilei a șaptea ca semn al legământului divin.

Aceste convingeri i-au plasat pe tinerii adventiști într-o situație dramatică. Refuzul de a participa la serviciul militar sau de a îndeplini sarcini de muncă în Sabat atrăgea sancțiuni severe: încarcerare, trimitere în lagăre de muncă forțată, marginalizare socială și pierderea drepturilor civile. Documentele de arhivă consemnează numeroase cazuri în care tineri adventiști au fost condamnați la ani grei de detenție, uneori fără proces echitabil, pentru simplul fapt de a fi rămas fideli principiilor credinței lor⁸.

Astfel, Sabatul – simbol al odihnei sacre și al libertății spirituale – s-a transformat într-un veritabil teren de confruntare între puterea totalitară și conștiința religioasă. Alegerea de a-l respecta însemna, implicit, o declarație de rezistență față de regim, iar asumarea detenției sau a exilului devenea expresia unui martiraj tăcut. Experiența acestor tineri⁹ dovedește că în logica adventistă fidelitatea față de Dumnezeu era mai presus de orice constrângere politică, iar libertatea conștiinței prevala în fața oricărei pedepe omenești.

7 Jane Goodall, *Reason for Hope: A Spiritual Journey*, Editura Grand Central, New York, 1999, p. 62.

8 Dean Taylor, *O schimbare de loialitate*, Editura Christian aid Ministries, Berlin, 2013, pp. 7-96.

9 Mihai Neamțu, *Povara Libertății*, Editura Decenu.eu, București, 2018, p. 161.

Deportări și marginalizare socială

În valurile succesive de deportări operate de regimul sovietic spre Siberia sau Kazahstan, comunitatea adventistă din Nordul Bucovinei nu a fost ocolită. Membri ai acesteia, alături de alte grupuri etnice și profesionale, au fost ridicați din casele lor și transportați în condiții precare spre zone de exil, unde condițiile de viață erau extrem de aspre. Deportările au reprezentat o formă de pedeapsă colectivă și de intimidare, menită să anihileze orice potențială opoziție și să slăbească structurile de coeziune comunitară.

Pentru mulți adventiști, experiența deportării a însemnat pierderea totală a bunurilor materiale: case, pământuri, gospodării construite cu trudă, dar și destrămarea familiilor, despărțite prin distanțe imposibil de străbătut și prin interdicții impuse de autorități. Trauma separării și a dezrădăcinării a generat răni adânci în memoria colectivă a comunității. Și totuși, în mijlocul acestei suferințe, credința a fost păstrată ca singur reper de stabilitate și identitate.

Paradoxal, politica represivă a deportărilor a produs un efect contrar intențiilor regimului. Departe de a suprima credința, izolarea și exilul au devenit prilejuri prin care adventismul s-a răspândit în teritorii unde nu era încă prezent. Deportările au dus cu ei nu doar amintirea locurilor natale, ci și mărturia credinței lor, transformând locurile de suferință în spații de mărturisire și misiune involuntară. Rugăciunea, studiul Scripturii și solidaritatea între credincioși au oferit un cadru de rezistență spirituală și, în același timp, un mijloc de transmitere a valorilor adventiste către alte comunități aflate în aceeași situație de marginalizare.

Astfel, suferința colectivă a deportării nu s-a redus doar la dimensiunea sa distructivă, ci a devenit, în mod paradoxal, un instrument providențial de expansiune a credinței. Din perspectiva adventistă, experiența exilului poate fi interpretată ca o formă de misiune prin martiraj tăcut, în care pierderea pământurilor și a libertăților exterioare a fost compensată de consolidarea unei identități religioase mai puternice și de extinderea geografică a comunității. În acest sens, deportările au demonstrat că, deși regimurile totalitare pot controla trupul și spațiul social, ele nu pot înfrânge libertatea lăuntrică a credinței.

Forme de rezistență spirituală și comunitară Credința ca act de rezistență

Pentru adventiști, rezistența în fața regimului represiv nu s-a manifestat prin violență fizică sau prin forme de activism politic, așa cum se întâmpla în alte contexte istorice de opoziție față de autoritatea totalitară¹⁰. Ei au refuzat să răspundă constrângerii prin arme sau prin confruntare directă, alegând în schimb o cale marcată de fidelitatea neclintită față de Scriptură. Această atitudine nu a reprezentat o formă de pasivitate, ci dimpotrivă, o expresie activă a rezistenței spirituale, prin care se afirma supremația legii divine asupra oricărei legi omenești¹¹.

Instrumentele acestei rezistențe au fost de natură strict spirituală. Rugăciunea, personală și comunitară, a devenit spațiul interior de libertate în care credinciosul se putea adresa lui Dumnezeu, chiar și atunci când toate canalele exterioare erau restricționate. Cântarea, la rândul ei, a funcționat ca un mijloc de întărire a speranței și de coeziune comunitară, permițând credincioșilor să-și exprime identitatea și să-și transmită valorile într-o formă greu de controlat de autorități. Studiul Bibliei, realizat adesea în condiții de clandestinitate, a consolidat fundamentul doctrinar și etic al comunității, oferind credincioșilor certitudinea că fidelitatea față de Cuvântul lui Dumnezeu transcende orice regim politic.

Adunările clandestine, organizate în case particulare sau în locuri ascunse, au devenit adevărate bastioane ale rezistenței spirituale. În aceste spații, credincioșii își reafirmau solidaritatea, își reînnoiau angajamentele de credință și se întăreau unii pe alții în fața presiunilor exterioare. Departe de a fi simple întruniri religioase, aceste întâlniri constituiau acte deliberate de sfidare a uniformizării ideologice impuse de regim și expresii concrete ale libertății de conștiință.¹²

Astfel, rezistența adventiștilor nu a fost una spectaculoasă în sens militar sau politic, dar a avut o profunzime durabilă. Prin perseverența lor în rugăciune, prin cultivarea cântării, prin centralitatea Scripturii și prin solidaritatea comunitară, adventiștii au demonstrat că forța credinței poate

10 Michael Polanyi, *The Logic of Liberty*, Publisher Liberty Fund, Indianapolis, 1998, p. 50.

11 Gabriel Andreescu, *Ultimul deceniu comunist, scrisori către Europa Liberă I 1979-1985*, Editura Polirom, Iași, 2010, pp. 35-36.

12 Vasile Ernu, *Iluzia Anticomunismului*, Editura Cartier, Chișinău, 2008, p. 98.

transcende orice limitare externă, iar mărturia lor rămâne o dovadă a faptului că spiritualitatea autentică constituie o formă de rezistență la fel de puternică precum opoziția armată.

Solidaritatea comunității

În fața represiunii sovietice, familiile adventiste au devenit nucleul de rezistență și supraviețuire al comunității. Într-un climat marcat de frică, suspiciune și nesiguranță, acestea au reușit să creeze rețele informale de sprijin reciproc, fundamentate pe solidaritatea credinței și pe conștiința apartenenței la aceeași familie spirituală. Împărțirea hranei, oferirea unui adăpost temporar celor persecutați și protejarea predicatorilor sau a membrilor amenințați cu arestarea nu reprezentau doar gesturi de bunăvoință, ci acte deliberate de rezistență comunitară. Prin astfel de gesturi cotidiene, credincioșii subminau logica izolării și atomizării sociale pe care regimul încerca să o impună.

Comunitatea adventistă s-a transformat, astfel, într-un spațiu al rezilienței colective, în care frica era contrabalansată de speranță, iar vulnerabilitatea individuală era compensată de forța solidarității. Acest fenomen poate fi interpretat nu doar în termeni sociologici, ci și teologici: speranța nu era o simplă strategie de supraviețuire, ci o expresie a încrederii în providența divină și a certitudinii că suferința are un sens transcendent. În această perspectivă, comunitatea devenea imaginea concretă a Trupului lui Hristos, unde fiecare membru își aducea contribuția pentru susținerea celorlalți.¹³

Numeroase mărturii consemnate în arhive și transmise oral confirmă faptul că vizitele discrete dintre familii, adesea realizate cu riscul expunerii la sancțiuni, constituiau momente de întărire spirituală și de reafirmare a identității religioase. În aceste întâlniri clandestine, credincioșii se rugau împreună,¹⁴ împărțeau fragmente din Scriptură și își reînnoiau angajamentele de fidelitate față de Dumnezeu. Astfel, actul simplu al vizitei

13 Gabor Adrian, *Biserica și statul în primele patru secole*, Editura Sophia, București, 2003, pp. 51-53.

14 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Libertatea religioasă – temelie a demnității umane", în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă*, Casa de editură "Viață și Sănătate", București, 2013, pp. 210-215.

devenea un ritual al rezistenței, o mărturie tăcută că nici frica, nici teroarea nu puteau zdrobi legăturile invizibile ale credinței și solidarității.¹⁵

În ansamblu, aceste practici de sprijin reciproc și de comuniune ascunsă evidențiază faptul că rezistența adventistă nu a fost doar individuală, ci profund comunitară. Ea s-a manifestat nu prin confruntare directă cu regimul, ci prin cultivarea unei vieți de credință trăite în comuniune, unde fiecare act de solidaritate reprezenta o reafirmare a demnității umane și a libertății de conștiință.

Practica Sabatului

Refuzul de a lucra în ziua de Sabat a constituit, pentru adventiștii din Nordul Bucovinei, mai mult decât o practică liturgică derivată din porunca biblică. El a devenit un act de mărturisire publică a credinței și, în același timp, un gest de rezistență directă împotriva totalitarismului sovietic. Într-un regim în care individul era subsumat colectivului, iar calendarul muncii era dictat de imperatiile statului și nu de ritmurile sacre, Sabatul a reprezentat un spațiu de libertate spirituală care scăpa controlului autoritar.¹⁶

Pentru adventiști, odihna sabatică nu era negociabilă, ci o expresie a loialității exclusive față de Dumnezeu. Într-o lume lipsită de libertăți fundamentale, alegerea de a sfinți Sabatul echivala cu afirmarea unei autonomii interioare, greu de suprimat de către regim. Din această perspectivă, respectarea zilei a șaptea poate fi interpretată ca un act de „dezobediță sacră”, în care ascultarea de porunca divină prelua asupra cerințelor arbitrare ale puterii politice.

În mod paradoxal, tocmai această practică a transformat adventiștii într-un segment vizibil și incomod pentru autorități. În timp ce alte comunități religioase au putut găsi forme de compromis sau adaptare la exigențele regimului, adventiștii au rămas consecvenți în refuzul lor. Prin aceasta, Sabatul a depășit statutul de simplu ritual, devenind o veritabilă declarație de identitate, un semn distinctiv care delimita comunitatea de logica totalitară.

Astfel, Sabatul a funcționat ca un instrument de rezistență pașnică, dar cu impact profund. Într-un context în care libertatea de exprimare, libertatea politică și libertatea de asociere erau drastic limitate, libertatea

15 William Schauer, *The End of Law*, Oxford University Press, Oxford, 2019, pp. 63-65.

16 Philip Caputo, *A Rumor of war*, Editura: Ballantine, New York, 1978, p. 88.

spirituală de a onora ziua a șaptea a devenit pentru adventiști un mod de a-și păstra demnitatea și de a afirma că autoritatea supremă aparține lui Dumnezeu, nu statului. Prin fidelitatea lor, ei au demonstrat că rezistența spirituală poate avea o forță mai mare decât orice formă de opoziție politică organizată.¹⁷

Mărturia credinței în Nordul Bucovinei

Experiența adventiștilor bucovineni în perioada represiunii sovietice nu poate fi redusă la statistici reci sau la simple documente administrative din arhivele regimului. Dincolo de cifrele deportărilor, de rapoartele privind arestările și de procesele-verbale ale anchetelor se află fețe concrete, nume și destine care poartă amprenta suferinței și a fidelității religioase. În spatele fiecărei mențiuni birocratice se ascunde povestea unui tânăr condamnat la ani grei de detenție pentru refuzul de a purta arma, a unei familii destrămate de deportări, a unui predicator închis pentru simpla predicare a Evangheliei sau a unui credincios anonim care a preferat să sufere în tăcere decât să abdice de la principiile sale.¹⁸

Această suferință colectivă a fost trăită și interpretată de comunitate nu ca un accident al istoriei, ci ca o mărturie de credință. Pentru mulți, persecuția a reprezentat confirmarea cuvintelor biblice care vorbesc despre încercările prin care trebuie să treacă poporul lui Dumnezeu (Ioan 16:33; 1 Petru 4:12-13). În ochii altora, detenția, deportarea și marginalizarea nu au însemnat pierderea libertății, ci prilejul de a descoperi că libertatea interioară, ancorată în relația personală cu Hristos – este mai puternică decât orice lanț exterior.

Astfel, adventiștii din Nordul Bucovinei au oferit un exemplu elocvent de „martiraj tăcut”. Spre deosebire de formele violente de rezistență, care caută confruntarea cu forța, ei au ales calea refuzului compromisului spiritual, asumându-și consecințele acestei fidelități. Rezistența lor nu a constat în ridicarea armelor împotriva statului, ci în menținerea consecvenței a credinței, în păstrarea Sabatului și în refuzul de a se supune presiunilor ideologice.

17 Carl Schimtt, *Der Begriff des Politischm*, Editura De Gruyter, Berlin, 1998, pp. 22-27.

18 Ioan-Gheorghe Rotaru, „A look at how the concept of human rights has evolved over time”, *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, Vol. 11 No. 2 (2023), pp. 825-874. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10557901>

Prin această atitudine, adventiștii bucovineni s-au înscris într-o tradiție creștină a martirajului care nu se definește prin spectaculosul sacrificiului violent, ci prin tăria de a rămâne statornici în credință. Ei au arătat că mărturia autentică nu presupune neapărat sânge vărsat pe câmpul de luptă, ci poate lua forma unei perseverențe cotidiene, a unei tăceri pline de sens și a unui refuz constant al compromisului. În acest sens, experiența lor constituie o contribuție semnificativă la istoria universală a libertății religioase și la înțelegerea martirajului ca rezistență spirituală împotriva totalitarismului.¹⁹

Represiune și rezistență ca parte a memoriei colective

Astăzi, memoria experiențelor trăite de adventiștii din Nordul Bucovinei continuă să exercite un rol esențial în modelarea identității religioase și comunitare a acestei confesiuni. Poveștile suferinței, transmise din generație în generație, nu sunt percepute doar ca simple relatări ale trecutului, ci ca veritabile lecții de fidelitate, care confirmă valoarea credinței în fața constrângerilor istorice. Ele constituie o formă de patrimoniu imaterial, unde represiunea nu este reținută exclusiv ca o traumă, ci ca o sursă de inspirație pentru perseverența spirituală.

Bucovina rămâne, în acest sens, un spațiu al confluenței culturale și profesionale, dar și al suprapunerii de amintiri dureroase. Diversitatea sa istorică conferă regiunii o identitate complexă, în care suferința comunităților religioase minoritare se adaugă marilor drame colective ale secolului XX. Mărturia adventistă se integrează organic în această memorie plurală, alături de experiențele ortodocșilor, catolicilor, evreilor sau protestanților, contribuind la constituirea unui patrimoniu spiritual comun. Această memorie interconfesională, născută din suferințe paralele, devine un element unificator, depășind granițele etnice și dogmatice.

Mai mult, într-o lume contemporană marcată de noi forme de restrângere a libertății religioase, de conflicte și de tendințe autoritare, amintirile persecuției capătă o actualitate reînnoită.²⁰ Ele nu se reduc la evocări

19 Richard Sorabji, *The Ethics of War: Shared Problems in Different Traditions*, Editura Routledge, Aldershot, 2006, p. 44.

20 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Plea for Human Dignity", *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, 1, pp. 29-43.

nostalgice, ci se constituie într-o resursă critică pentru reflecția asupra valorii conștiinței și a demnității umane. În acest sens, experiența adventiștilor din Nordul Bucovinei transcende particularul istoric, devenind un apel universal la respectarea libertății religioase ca fundament al oricărei societăți democratice și pluraliste.²¹

Astfel, memoria colectivă a suferinței și rezistenței nu aparține doar unei confesiuni sau unei regiuni, ci se înscrie într-o tradiție mai largă a umanității, în care credința devine motor de reziliență, iar fidelitatea față de Dumnezeu se transformă într-un simbol al demnității de neclintit.

Concluzii

Experiența adventiștilor din Nordul Bucovinei confrunțați cu represiunea sovietică constituie o dovadă elocventă a faptului că libertatea spirituală nu poate fi anihilată de niciun regim politic, oricât de coercitiv sau totalitar ar fi acesta. Prin refuzul compromisului, prin rezistența pașnică manifestată în respectarea Sabatului și prin solidaritatea comunității, adventiștii au demonstrat că credința nu se reduce la o alegere intimă sau la o dimensiune pur privată a vieții, ci se constituie într-o formă de mărturisire publică, cu valențe etice și sociale incontestabile.²²

Analiza a evidențiat că represiunea și rezistența nu pot fi înțelese doar ca simple categorii istorice, ci trebuie abordate și ca experiențe teologice. Represiunea apare ca încercare sistematică de a suprima sufletul și de a distruge libertatea interioară a omului, în timp ce rezistența se configurează drept răspunsul credinciosului care își afirmă libertatea în Hristos și care, prin fidelitate²³, refuză să abdice de la valorile Evangheliei. În acest sens, rezistența nu a fost un act politic, ci unul profund spiritual, fundamentat pe convingerea că autoritatea divină transcende orice putere omenească.

Astfel, mărturia adventiștilor bucovineni se impune nu doar ca o pagină de istorie confesională, ci ca o pledoarie pentru libertatea religioasă ca valoare universală, parte integrantă a demnității umane. Ea reprezintă un

21 James A Beckford, *The Trumpet of Prophecy: A Sociological Study of Jehovah's Witnesses*, Basil Blackwell, Oxford, 1975 pp. 118–119, 151, 200–201.

22 Paul Cieslar, *N-am spus Heil Hitler*, Editura Viață și Sănătate, Pantelimon, 2019, p. 208.

23 Anca Șincaș, *Religia Clandestină în documentele poliției secrete*, Editura Humanitas, București, 2024, p. 162.

apel adresat societății contemporane de a recunoaște credința nu ca factor de diviziune, ci ca fundament al libertății de conștiință și al solidarității umane. În fața istoriei, acești credincioși nu au rămas doar victime ale re-presiunii, ci s-au dovedit martori ai unei rezistențe spirituale care transcende timpul, granițele și sistemele politice, oferind un exemplu durabil de fidelitate și demnitate.

Bibliografie

- *Biblia cu explicații*, versiunea Dumitru Cornilescu, 1996.
- BARBU, Daniel, *Au cetățenii suflet?*, Editura Vremea, București, 2016.
- BECKFORD, James A, *The Trumpet of Prophecy: A Sociological Study of Jehovah's Witnesses*, Basil Blackwell, Oxford, 1975.
- BUTNARU, Ion, *Și acum, încotro?*, Editura Meteor Press, București, 2022.
- CIESLAR, Paul, *N-am spus Heil Hitler*, Editura Viață și Sănătate, Pante-limon, 2019.
- CIOROIANU, Adrian, *A fost odată ca niciodată Partidul Comunist Român 1921-2021*, Editura Polirom, București, 2021.
- ERNU, Vasile, *Iluzia Anticomunismului*, Editura Cartier, Chișinău, 2008.
- ANDREESCU, Gabriel; NEGRICI, Nicu, *Amintiri din Război 1941-1944*, Editura Humanitas, București, 2019.
- NEAMȚU, Mihai, *Povara Libertății*, Editura Decenu.eu, București, 2018.
- RELI, Simion, *Relațiile dintre Biserică și Stat în România veacurilor trecute*, Editura Mitropolitul Silvestru, București, 1938.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "A look at how the concept of human rights has evolved over time", *Journal For Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, Vol. 11 No. 2 (2023), pp.825-874. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10557901>.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Libertatea religioasă – temelie a demnității umane", în Daniela Ioana Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, *Manual pentru liderul Departamentului de Libertate religioasă*, Casa de editură "Viață și Sănătate", București, 2013, pp. 210-215.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Plea for Human Dignity", în *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, Volume 1, pp. 29-43.

- ✦ SCHAUERMANN, William, *The End of Law*, Oxford University Press, Oxford, 2019.
- ✦ SCHIMTT, Carl, *Der Begriff des Politischen*, Editura De Gruyter, Berlin, 1998.
- ✦ SIXSMITH, Martin, *Rusia Un mileniu de istorie*, Editura Humanitas, București, 2016.
- ✦ STAN, Constantin, *Crucea reeducării, o istorie a reeducărilor în temnițele comuniste din România (1948-1964)*, Editura Christiana, București, 2010.
- ✦ ȘINCAN, Anca; Kapalo, James, *Religia clandestină în Documentele Poliției Secrete*, Editura Humanitas, București, 2024.
- ✦ TAYLOR, Dean, *O schimbare de loialitate*, Editura Christian aid Ministries, Berlin, 2013.